

Sommerfugle og andre insekter i Bøtøskoven

Årsrapport 2020

Af Bjarne Skule, Brøndsted 411, 3670 Veksø. E-mail: uglebo@mail.dk. Telefon 2232 1678.

Sammenfatning: Sort ildfugl (*Lycaena tityrus*, foto til venstre) og spejlbredpande (*Heteropterus morpheus*) har det godt i skoven og bestanden vurderes at være stabil eller endda i fremgang i 2020, hvor specielt spejlbredpanden har vist sig længere mod øst i skoven end nogensinde før – der er endda

registreret 3 eksemplarer på digets skovnære side.

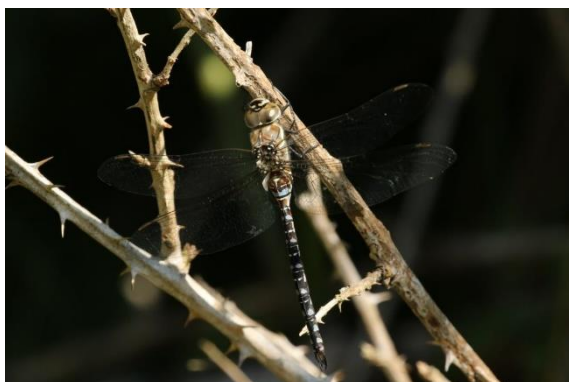
Antallet af dagsommerfugle er steget med en art, da blåhale (*Favonia quercus*, foto) er iagttaget i 2020.

Som altid med fuld reference til Bugbase (<https://lepidoptera.dk>), der er entomologernes faglige indberetningsdatabase, præsenteres nedenfor især fund af sommerfugle i året 2020. Naturbasens/Fugle & Naturs records er gennemgået manuelt for registreringer af hhv.

sort ildfugl, spejlbredpande og isblåfugl. Desuden er der søgt efter fund af de fra skoven kendte arter, der i øvrigt ikke var meldt i 2020. Fra disse records er kun rimeligt sikkert placérbare fund medtaget.

For natsommerfuglenes vedkommende inkluderer listen især fund fra enkeltstående nætter, hvor der har været opstillet lyslokningsudstyr og benyttet sukkerlokning i perioden fra marts til december.

Guldsmede (Odonata): Her er iagttaget 10 arter i 2020, hvoraf 8 blev iagttaget i forbindelse med Bioblitz'en 13.-14.juni. De resterende arter (samt en del gengangere fra Bioblitz'en) er identificeret via fotos af forfatteren. (se nedenfor) (foto: Efterårsmosaik guldsmed, *Aeshna mixta*).

Myreløver (Myrmeleontidae): I år har jeg valgt at nævne disse spændende og let genkendelige dyr. Vi har i Danmark 3 arter, hvoraf de to forekommer regelmæssigt/almindeligt på Sydfalster: Plettet myreløve (*Euroleon nostras*) og nordisk myreløve (*Myrmeleon bore*). Begge arter ses på lys og på sukkerlokning om natten.

Indsatsen i 2020:

Generelt har mange mennesker været i Bøtøskoven i 2020, og der er indrapporteret en del oplysninger i Naturbasen. Derimod er der ikke mange entomologer, der har besøgt skoven ud over ved Bioblitz-arrangementet 13.-14. juni.

Alligevel er der gjort ca. 150 dagsommerfugle-records og 600 natsommerfugle-records. Mere end 90% af natsommerfugleregistreringerne er gjort af forfatteren.

Desuden har der været afholdt en bioblitz i dagene 13. – 14. juni med mange registreringer til følge.

Vedr. Vejret i 2020:

I Bøtøskoven/Sydfalster var det i vinter og forår 2020 i den køligste ende af landsskalaen og også den mere fugtige. Det ændrede sig gennem sæsonen, så Sydfalster blev nær det varmeste og tørreste. Registreringer af målinger ligger på store arealer for "Guldborgsund kommune". Imidlertid er data ikke retvisende for den sydligste del af distriktet, der skiller sig ud som varmere og endnu tørrere end de nordlige arealer i kommunen.

Se bilag 2, hvor vejret er illustreret og kommenteret i forhold til Bøtøskovens lokale forhold.

Vedr. fokusarterne:

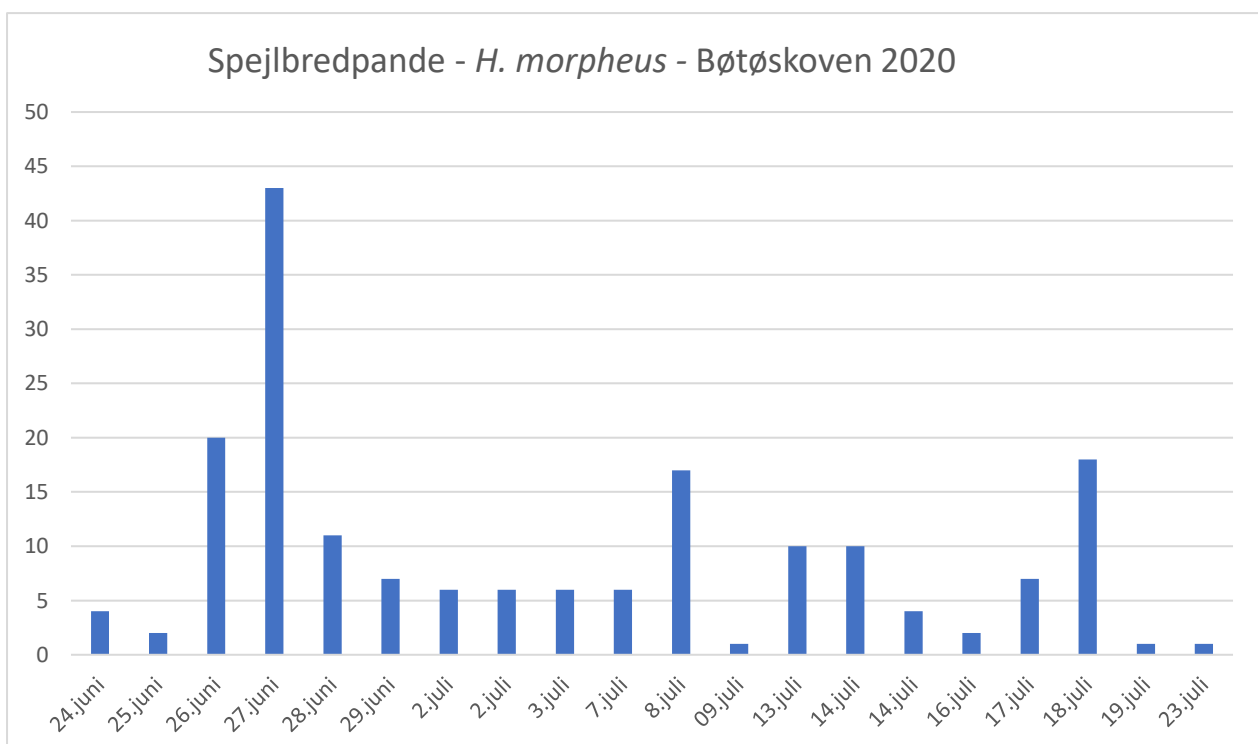
Spejlbredpande (*Heteropterus morpheus*) – der er gjort 182 observationer i 2020 ved ca. 50 records gjort af ca. 26 observatører. Desværre er det fortsat umuligt at dechifrere, hvor mange individer, der er tale om. Mange observatører går åbenlyst i hinandens fodspor og melder det/de samme dyr fra samme plet, samme dag. Flyvetiden har været rimelig lang i 2020: 24. juni – 23. juli.

Mest interessant er det at se, at der dels er meldt (få) individer fra skovens allerøstligste side (åbenbart langs hovedgrusvejen nær P-pladsen), men også 3 individer ude på diget nær skovbrynet. Spændende bliver det at se, om tendensen fortsætter. Dyrene på diget er fra hhv. 2.juli og 19.juli.

Endvidere er der iagttaget spejlbredpander bl.a. i den langstrakte afhegning inden for lågen mod Hundeskoven.

Endelig er der en spændende oplevelse: Poul Szyska meddeler, at han 27.juni i område 9&12 så mange. Citat: " 1-4 ved hver lille lysning. Samlet anslået 100-200". Han har dog kun meldt 12 stk. – og kun disse er medtaget i diagrammet. Jeg har ikke haft mulighed for at verificere oplysningen p.t.

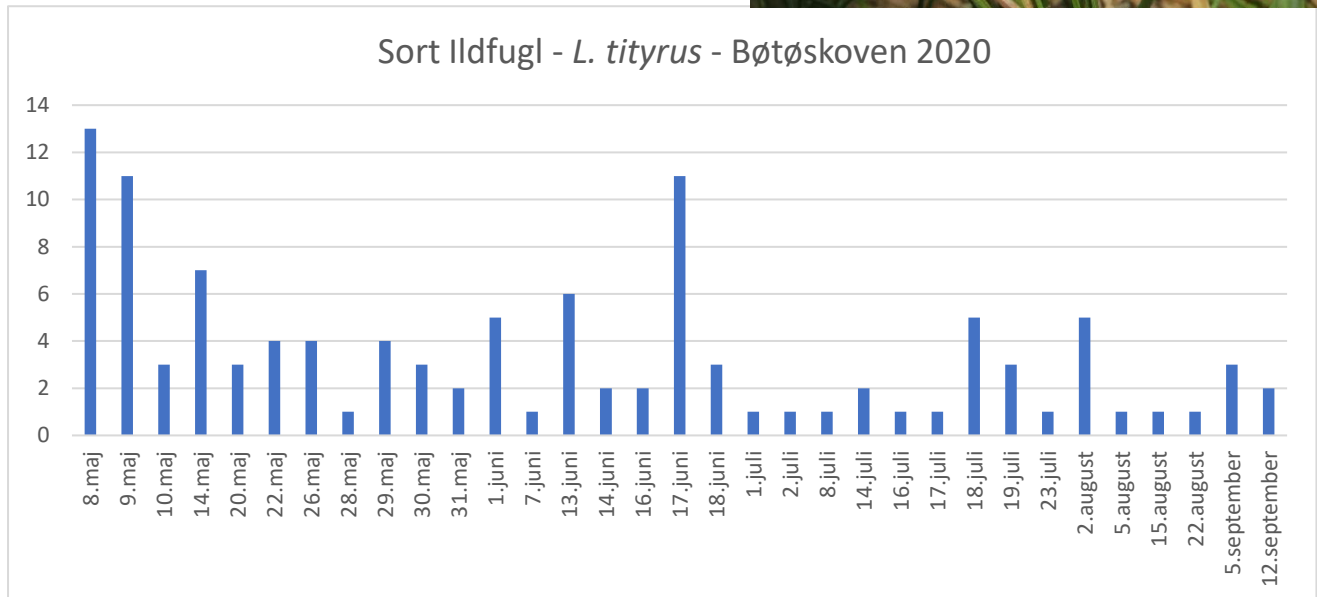
Konklusion vedr. spejlbredpanden: Arten ser fortsat ud til at trives og er i åbenbar fremgang. Arten er fortsat svær at finde "på kommando" – som nævnt i tidligere rapporter ser det ud til, at den har en dagsrytme, der gør den let at iagttage på visse tider, mens den på andre tider er fuldkommende fraværende.

Sort ildfugl (*Lycaena tityrus*): Der er gjort 114 observationer i skoven – Flyvetiden fordelte sig mellem 8. maj og 12. september. Den mærkelige fordeling af vejrets varme perioder i 2020 har sikkert en indflydelse på, at det er svært at skelne de forskellige generationer. Med lidt god vilje kan tallene dog tolkes som, at der alligevel har været tre generationer. Iagttagelserne er fordelt på 32 personer med 42 records.

Mest spændende er de nu sikre registreringer af dels parring, dels æglægning inde i skoven (område 11 nord, der manuelt holdes birke-fri). Det er fortsat forfatterens oplevelse, at dyrene flytter en

Sort Ildfugl - *L. tityrus* - Bøtøskoven 2020

del rundt. I forsommerkuldet er der mest læ og varmest inde i skoven, men der registreres rigtig mange sorte ildfugle ude på diget i høj- og sensommer. Dels er der nu varmt og fint på diget, dels er der fortsat mangel på nektarplanter i skoven, mens der på diget er bl.a. rejnfan, der er en magnet for sommerfugle.

De gode forhold i skoven ikke mindst for forsommerkuldet hænger muligvis også sammen med den fortsatte intensive græsslåning på diget. Herved fjernes foderplanter og nektarplanter, der skal have tid i forsommeren til at gro op igen.

Konklusion vedr. sort ildfugl: Arten eksisterer fortsat i skoven, hvor plejen af område 11 nord ses som essentiel for dens overlevelse. Det er uden tvivl til stor gavn for arten, at der er faunapassager ud mod diget, så dyrene kan fordele sig mest hensigtsmæssigt efter foderplanter og nektarplanter.

Isblåfugl (*Polyommatus amandus*): Arten ses stadigt i skoven, men fortsat fåtalligt. Når dette fremhæves, er det fordi, der umiddelbart syd for Naturfondens arealer fortsat jævnlige ses isblåfugl i større antal. Største enkeltobservation i 2020 få hundrede meter syd for Naturfondens del af Bøtøskoven er 15 stk. For et par år siden var der en observation på 50+. Arten er afhængig af musevikke (*Vicia cracca*), som findes i skoven, men i meget ringe omfang. De to lidt større bevoksninger, jeg observerede og har holdt øje med, forsvandt allerede i løbet af 2019. Måske bliver de græsset væk? Arten har det bedst med lysåbne lavere planter i udkanten af de tætte

bestande til æglægning, så larverne får optimale, varme mikroklimatiske forhold (Fakta-ark om Isblåfugl, Lepidopterologisk Forening, 2021). Arten tåler meget dårligt græsning.

I perioden 13. juni til 18. juli blev der meldt ca. 20 individer i den sydlige halvdel af skoven.

Konklusion for isblåfugl: Arten er trængt som ynglende på Naturfondens arealer. Vi må afvente, at foderplanter i større stil gror op og de ikke græsses væk igen.

Sammenfattende er der i 2020 registreret

- 10 arter guldsmede (6 arter i 2019)
- 27 arter dagsommerfugle (23 arter i 2017, 25 i 2018, 24 i 2019) – se nedenfor.
- 224 arter natsommerfugle (267 i 2017, 311 i 2018, 189 i 2019) – se artslisten i bilag 1.
- 2 arter myreløver

Det giver et samlet antal dagsommerfuglearter registreret i Bøtøskoven på Naturfondens område på 30 arter, idet Egesommerfuglen, *Favonius quercus* er ny. Men skoven var fuld af tidselsommerfugle (*Vanessa cardui*) i 2019, er der kun gjort et par observationer i 2020, hvor ethvert træk udeblev.

Til gengæld var der masseforekomst af græsråndøje (*Maniola jurtina*, foto ovenfor) og citronsummerfugl (*Gonepteryx rhamni*, foto venstre)

Vedr. Guldsmede:

Fra Bioblitz 13.-14. vi. 2020:

Coenagriidae	Almindelig Vandnymfe	<i>Enallagma cyathigerum</i>	LC	Almindelig
Coenagriidae	Hestesko-Vandnymfe	<i>Coenagrion puella</i>	LC	Almindelig
Coenagriidae	Stor Farvevandnymfe	<i>Ischnura elegans</i>	LC	Almindelig
Libeller	Blodrød Hedelibel	<i>Sympetrum sanguineum</i>	LC	Almindelig
Libeller	Stor Blåpil	<i>Orthetrum cancellatum</i>	LC	Almindelig
Libeller	Stor Hedelibel	<i>Sympetrum striolatum</i>	LC	Almindelig
Mosaikguldsmede	Blå Mosaikguldsmed	<i>Aeshna cyanea</i>	LC	Almindelig
Mosaikguldsmede	Stor Kejserguldsmed	<i>Anax imperator</i>	LC	Almindelig

Primo august:

Coenagriidae	Almindelig Vandnymfe	<i>Enallagma cyathigerum</i>	LC	Almindelig
Coenagriidae	Stor Farvevandnymfe	<i>Ischnura elegans</i>	LC	Almindelig
Libeller	Blodrød Hedelibel	<i>Sympetrum sanguineum</i>	LC	Almindelig
Libeller	Fireplettet libel	<i>Libella quadrimaculata</i>	LC	Almindelig
Mosaikguldsmede	Efterårs Mosaikguldsmed	<i>Aeshna mixta</i>	LC	Almindelig

Mosaikguldsmede	Stor Kejserguldsmed	<i>Anax imperator</i>	LC	Almindelig
-----------------	---------------------	-----------------------	----	------------

Årets registreringer af guldsmede blev dels gjort især af Mogens Holmen ved bioblitzten, hvor der konstateredes 8 arter.

Mine egne registreringer er især fra august, hvor 6 arter blev iagttaget. Firepletet libel (*Libella quadrimaculata*) og efterårs mosaikguldsmed (*Aeshna quadrimaculata*) var nye for året, der således giver i alt 10 arter til listen.

Spændende var det at se, hvor talrig stor kejserguldsmed er. Flere æglæggende hunner blev iagttaget. Foto til venstre af æglæggende hun.

Ligeledes var fint at se, hvordan hannen af almindelig vandnymfe "sætter hunnen af" på et strå i på vandoverfladen efter parringen. Herefter bevæger

hunnen sig ned under overfladen (mere end 15 cm) for at afsætte sine æg. Fotos herover.

Vedr. dagsommerfuglene: Som nævnt er der nu registreret 30 arter dagsommerfugle. Forfatterens bedste bud er, at vi er tæt på det maksimale antal arter, vi kan forvente, når vi ser bort fra evt. tilfældige strejfe. Artslisten ses herunder. Arternes biologi er behandlet i Årsrapporten 2017, bilag 2. Her beskrives også arternes overvintringsstrategi og rødlistestatus.

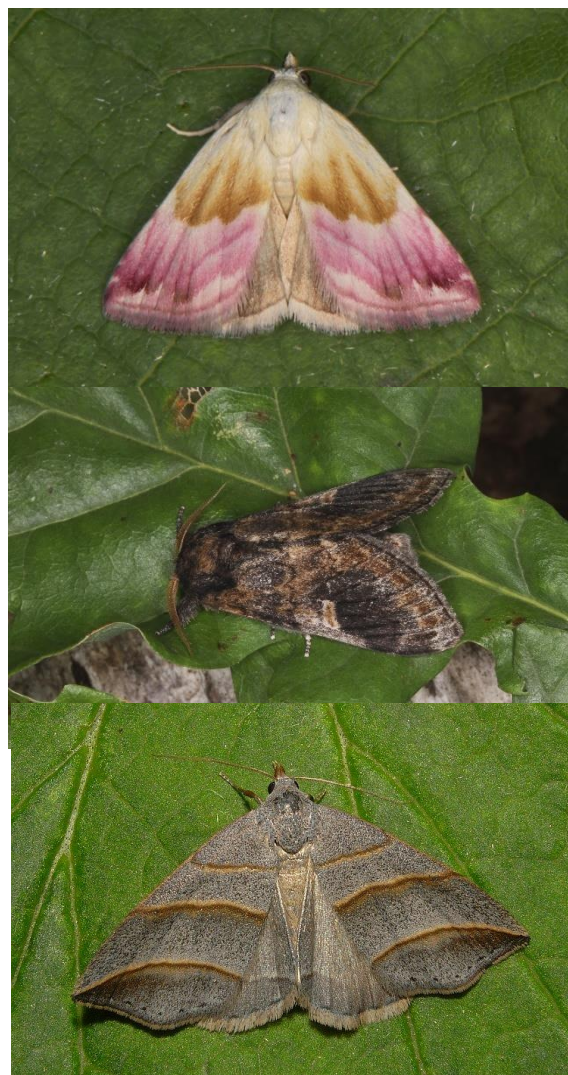
I bilag 6 i Årsrapporten fra 2017 er fotos af de fleste arter. Andre arter er løbende afbildet i rapporter fra 2018, 2019 samt i nærværende rapport (Egesommerfugl, *Favonius quercus*. Foto venligst udlånt af Frederik Wibrand.

Skovrandøje	ægeria, Pararge	
Rædplettet blåfugl	agestis, Aricia	
Markperlemorssommerfugl	aglaja, Argynnis	
Isblåfugl	amandus, Polyommatus	
Skovblåfugl	argiolus, Celastrina	
Admiral	atalanta, Vanessa	
Stor kålsommerfugl	brassicae, Pieris	
Det hvide c	c-album, Polygonia (foto)	
Hvid admiral	camilla, Limenitis	
Tidselsommerfugl	cardui, Vanessa	
Duftgræsrandøje	hyperantus, Aphantopus	
Almindelig blåfugl	icarus, Polyommatus	

Forandelig blåfugl	idas, Plebejus	Formodentlig iagttaget på diget
Dagpåfugleøje	io, Aglais	
Græsrandøje	jurtina, Maniola	
Storplettet perlemorsommerfugl	lathonia, Issoria	
Nældesommerfugl	levana, Araschnia	
Stregbredpande	lineola, Thymelicus	
Spejlbredpande	morpheus, Heteropterus (foto)	
Grønåret kålsommerfugl	Napi, Pieris	
Okkergul græsrandøje	pamphilus, Coenonympha	
Lille ildfugl	phlaeas, Lycaena	
Blåhale	quercus, Favonius	
Lille kålsommerfugl	rapae, Pieris	
Citronsommerfugl	ramni, Gonepteryx	
Stor bredpande	sylvanus, Ochloides	
Sort ildfugl	tityrus, Lycaena	
I alt 27 arter i 2020		

Vedr. natsommerfuglene: 224 arter større natsommerfugle er iagttaget i 2020. Derudover er der iagttaget et mindre antal småsommerfugle, men den liste foreligger ikke i skrivende stund. Der har ikke været de store indflyvninger sydfra, men dog skal et utroligt smukt, nyt islæt i den danske natsommerfugleliste nævnes, da der kom et eksemplar til lys i august: *Eublemma purpurina* – foto 1 til venstre. Der er meldt om yderligere nogle eksemplarer fra Sydfalster. Derudover er det med glæde, det kan nævnes at nogle arter, knyttet til især bævreasp, nu er fast i skoven. Det drejer om poppel-dromedarspinder (*Notodonta tritophus*, foto 2) – et stort og smukt dyr og om Brillespinder (*Tethea ocularis*, foto herunder). Desuden blev tre-stribet aspeugle (*Colobochyla salicalis*, foto 3) fundet under bioblitzzen, Den er tidligere registreret i skoven, men er sjælden.

Se bilag 1 for artslisten.

Status for fremtiden i skoven:

Det er fortsat med stor bekymring, jeg ser på den tilgroning, der er i gang i skoven. De tætte birkekrat er ørkner for insektlivet, da der bliver et køligt, fugtigt, overskygget klima, meget få arter vil trives i. Det må være klart, at skoven er meget langt fra at kunne klare sig selv og bestå som det lysåbne landskab, det var hensigten at skabe.

Det vil i lang tid fremover kræve en indsats, hvis ikke hele formålet med skoven skal spildes på jorden og derved også alle de midler, der allerede er skudt i projektet.

Heldigvis sættes der både manuelt og mekanisk ind på visse områder, og det ser er forhåbentligt især til gavn for sort ildfugl, når de åbne områder (især kerneområdet i areal 11 nord) holdes fri for skyggende opvækst. Det handler ikke blot om større træer og deres skyggevirkning. Det handler især om at friholde selve jordoverfladen for skygge, så de varmekrævende larver kan få et mikroklima helt i den varmeste særklasse. På sigt er græsningen måske et problem.

Der er undersøgelser, der viser at sort ildfugl dør som voksen larve (især), hvis der sker ophobning af kvælstof i rødknæplanterne (*Rumex acetosella*, foderplanterne). Denne ophobning sker, når planterne afbides/slås! Arten er altså følsom overfor græsning, der resulterer i overdødelighed hos larverne.

https://www.researchgate.net/publication/225621799_Response_of_the_copper_butterfly_Lycaena_tityrus_to_increased_leaf_nitrogen_in_natural_food_plants

Måske kan det afprøves, om en afhegning af område 11 nord langs det eksisterende hegn og sydpå i en 7-10 m bredde vil kunne få positiv effekt? Der er i hvert fald tydelige tegn på, at hestene går langs hegnet, og mængden af rødknæplanter ændres konstant.

Det ser omvendt ud til, at spejlbredpanden trives. Det er fortsat mit indtryk, at afhegningerne mod nordvest er en fordel (inklusive den smalle, lange afhegning langs sporet fra Hundeskoven), da der iagttages stadig flere individer andre steder i den nordlige del af skoven end i "elleskoven". Der er åbenbart fortsat en buffer i form af en levedygtig bestand i "Mølledybet". **Foreløbigt ser jeg det derfor ikke nødvendigt at foretage yderligere for spejlbredpanden, når arealerne i nordvest (areal 1) fortsat holdes fri for den tætte birkeopvækst, der uden tvivl vil bremse artens fordeling i skoven, og som vil udtørre arealerne, så de store græsser ikke kan trives.**

Der er i forsommeren fortsat stor mangel på nektarplanter i skoven. Forhåbentligt ændrer billedet sig over tid. Det er næppe noget, vi umiddelbart kan gøre noget ved, da floraforfalskning ved indplantning/indsåning af for skoven fremmede arter må anses for et skråplan.

Det ser efterhånden bedre ud senere på sæsonen, hvor diverse tidsler og kurvblomster vokser især i vejkanterne, og hvor brombærblomster også giver nektar til mange fluer, sommerfugle og bier/humlebier.

Tak til alle bidragydere, der har indtastet i databaserne. Forhåbentligt når vi et punkt, hvor alle fund registreres korrekt. Fx ligger Mølledybet uden for skovens område mod vest. Ligeledes er det synd, når fund registreres forkert. Det kræver lang tid at rede trådene ud, og det sker ofte tilfældigt. Nogle er heldigvis imødekommende, når de kontaktes: "Jeg må tilstå, at jeg ikke har regnet med, at vore observationer ville blive benyttet til en så omhyggelig beskrivelse af sommerfuglenes tilstedeværelse, som du åbenbart er i gang med. Jeg har nu konsulteret mine diverse optegnelser fra den omtalte tur og kan se, at Kejserkåben også fremgår af notaterne i antal og dem observerede jeg sammen med xx i skoven ved Idestrup, hvor vi altid gør et stop på vejen hjem til København - hovedsageligt for at fotografere Kejserkåben og jeg må tilstå, at det også var i denne skov, at Det Hvide W blev observeret".

Tak til Frederik Wibrand for lån af foto af blåhale. Fotos af *T. ocularis* og *C. salicalis* fra "Bestimmungshilfe" – alle øvrige fotos: B.Skule.

Bjarne Skule, Veksø 12-01-2021